



Darius Jauniškis:

„Šiame darbe reikia labai daug drąsos“



Nuo 2015-ųjų Dariui Jauniškiui tapus Valstybės saugumo departamento direktoriumi, nestovėta vietoje. Departamentas pradėjo atviriau bendrauti su visuomene, o viešojoje erdvėje imta labiau akcentuoti žvalgybos svarbą valstybei.

VSD žvalgybos pareigūnams galiausiai persikėlus į naująjį aukščiausių saugumo standartus atitinkantį pastatų kompleksą ir iš pamatų judinant kitus svarbius klausimus, D. Jauniškis ir toliau linkęs žiūrėti į priekį.

„Rezultatas akivaizdus – matau giedrus žmonių veidus, nebegirdžiu skundų dėl darbo sąlygų ir, manau, nuo šiol pajusime dar didesnę žvalgybos progresą“, – sakė jis, akcentuodamas, kad tarnyba ir toliau planuoja sparčiai tobulėti.

Tiesa, dabartinis vadovas pripažįsta, kad norint dirbti tokį darbą, reikia labai daug drąsos.

– Ką Lietuvos žvalgyba pasiekė per šimtą metų?

– Žvalgybos pasiekimus dalinčiau į dvi dalis – turime nepamiršti, kad ne savo noru turėjome ilgą veiklos pertrauką. Sovietinė okupacija paliko reikšmingą žymę mūsų istorijoje. Tačiau žvalgyba nenutrūko ir net esant apribojimams, lietuvių bendruomenės JAV, Australijoje, kitose šalyse vykdė savotišką žvalgybą. Žmonės domėjosi tuo, kas vyksta Lietuvoje ir dalijosi informacija su Vakarų pasauliu. Svarbu suvokti, kad lietuvių pašamoneje Lietuvos Respublika visada buvo valstybė.

Didžiausiu pasekimu laikyčiau tai, kad žvalgyba apskritai buvo sukurta bei užtikrino mūsų jaunos valstybės funkcijas. Yra krūva pavyzdžių, kaip žvalgyba dirbo apsaugodama valstybę: Klaipėdos atsiėmimo operacija 1923 m., lenkiškos POW organizacijos kėslų išaiškinimas ir valstybės apsaugojimas nuo neigiamos įtakos 1919 m. Išaiškinta ir daugybė atvejų bei žvalgybos pastangomis užkardytas bolševikinės Rusijos kišimasis į mūsų valstybės reikalus.

Daug pasako faktas, kad okupavus Lietuvą, žvalgybos pareigūnai atsidūrė pirmame sovietinių traukinių ešalone ir buvo išvežti į Sibirą, tardomi ir visaip kankinami bandant ištraukti informaciją. Puikiai žinome, kad žvalgai buvo prioritetingame sąraše – prezidento Antano Smetonos buvo pareikalauta paaukoti žvalgybos vadą Augustiną Povilaitį ir Vidaus reikalų ministrą Kazį Skučą.

Kalbant apie naująjį etapą, taip pat turime kuo didžiuotis. Nepamirškime fakto, kad po 1990-ųjų žvalgybą reikėjo atstatyti nuo nulio. Tuo metu čia atėjo dirbti žmonės, neturintys didelio supratimo apie žvalgybą. Tačiau dabar matome didelį pokytį.



Lietuvos valstybė ir jos žmonės padarė didelį progresą gana greitai įstojant į NATO, ES. Lygiai taip pat ir žvalgyba – judėjo milžiniškais žingsniais.





– Augustino Povilaičio sūnus Romualdas sako, kad tėvas savo darbu pats sau pasirašė mirties nuosprendį, pritariate?

– Deja, turiu pritarti. Kita vertus, tai tik įrodymas, kokioje pavojingoje tarnyboje tenka dirbti. Visgi tai – kiekvieno žmogaus pasirinkimas. Pasirinkdami profesiją, būsimieji žvalgai tai žino. Tad garbė tiems piliečiams, kurie žinodami visas rizikas ir pavojus, vis dėl to, renkasi šį sunkų kelią.

– Šiandien esame vieni pirmųjų ne tik Baltijos regione technologijų ir žmogiškųjų resursų prasme?

– Nepaisant tam tikrų paslydimų ir klaidų praeityje, matau, kad šiuo metu stovime gerosi vėžiose – kaip lygūs su lygiais su Vakarų pasaulio žvalgybos tarnybomis. Jau nesame tie, kurie mokosi. Esame naudinga vakarietiškos bendruomenės dalis. Pamokos jau išmoktos ir vyksta rimtas darbas saugant Lietuvą nuo išorės pavojų.

Žvalgyba visais laikais sugebėjo užtikrinti valstybės išlikimą, valstybingumą ir parėmė mūsų valstybę pačiais sunkiausiais momentais. Tvirtai sakau, kad judame teisinga kryptimi. Žinoma, visada norisi daugiau, geriau, išsamiau.

– Kokie kertiniai akmenys, ant kurių šiandien stovi Valstybės saugumo departamentas?

– Profesine prasme pabrėžčiau žmogiškąją žvalgybą ir jos galimybes. Taip pat, stiprią kontržvalgybą. Tai – pagrindas valstybei ir valstybingumui išsaugoti. Ir, be abejonės, technologijų vystymasis.



Pradėti projektai ateityje atvers dar daugiau galimybių, įgalins mus būti mažiau pažeidiami išorės grėsmėms, blogiems kėslams.



– Kokie šiandien didžiausi VSD, kaip tarnybos, iššūkiai?

– Didžiausias iššūkis mums – vis dar egzistuojantis nesupratimas, kas yra žvalgyba ir kokias funkcijas ji atlieka. Labai dažnai žvalgyba maišoma su teisėsauga, o tai kenkia. Akivaizdu, kad

anksčiau buvo nepakankamai įdirbio, per mažai aiškinome visuomenei, kam valstybei reikalinga žvalgyba. Čia turime susiimti aiškindami visuomenei, kokią pridėtinę vertę stipri žvalgyba ir kontržvalgyba suteikia valstybei. Kitas iššūkis – bandymas pasinaudoti mumis kaip įrankiu politiniame gyvenime, nesuvokiant to pasekmių.

– Tačiau gal esame kiek kitoje pozicijoje nei 1990-aisiais?

– Be jokios abejonės. Lyginant su praeitimi, šiandien matau daug aiškesnių supratimo požymių, tiek tarp politikų, tiek visuomenėje. Pastaruoju metu, jaučiu daugiau pasitikėjimo ir supratimo.

– Koks Jūsų įsivaizdavimu turėtų būti idealus ryšys tarp žvalgybos ir visuomenės?

– VSD funkcija yra apsaugoti mūsų visuomenę nuo išorės grėsmių ir nuo vidinių grėsmių, kurios kyla iš išorės. Kuo geriau visuomenė supras, kuo užsiiminėja žvalgyba, tuo žvalgyba bus efektyvesnė. Vaistas tam būtų tarpusavio supratimas, ryšys. Visada sakydavau, esame maža valstybė ir turime daug daugiau šansų nei didesnės valstybės. Mūsų biurokratinis aparatas yra mažesnis, ryšys tarp žmonių yra tampresnis. Tai leidžia, kaip ir mažame kolektyve, lengviau funkcionuoti, greičiau priimti sprendimus. Reikia šiek tiek daugiau pozityvo ir pasitikėjimo vieniems kitais.

– Kai kurie laikosi nuomonės, kad dar mokykloje reikia aiškinti, kas yra žvalgyba. Pritariate?

– Priarčiau šiai nuomonei. Jau nuo vaikystės turėtume pradėti aiškinti, kas yra žvalgyba, nebijoti paaiškinti tam tikrų metodų. Ir taip pakankamai daug informacijos gaunama žiūrint filmus, žaidžiant žaidimus, naršant „Youtube“. Ten daug mažiau paslapties nei mes sukuriame saugodami tam tikras paslaptis, kurios seniai tokiomis nebėra. Egzistuoja daugybė publikacijų, kuriose netgi labai išsamiai aprašomi žvalgybos metodai.

Ir daugelis užsienio tarnybų vadovų pradeda suvokti, kad būdami šešėlyje ir nesikalbėdami su visuomene, apsigaubę visiška paslapties skraiste, daugiau pralošiame nei išlošiame. Rimtų tarnybų vadovų, tokių kaip buvusio CŽA direkto-



riaus Johno O. Brennano, išėjimas į viešą erdvę, dalyvavimas viešuose debatuose rodo, kad aiškiau suprantama ryšio su visuomene svarba.

Tiesa, mūsų atveju tai yra kontroversiška, nes VSD yra institucija, užtikrinanti įslaptintos informacijos priežiūrą. Šiuo atveju balansuoti tarp atvirumo ir paslapties nėra lengva.

– Daug romantizuotos informacijos žmonės gauna iš filmų. Internetu, kine vaizduojama žvalgyba skiriasi nuo realios?

– Man sunku kalbėti, nes mūsų tarnyba ir turėtų būti gaubiamas paslapties. Bet ji nėra tokia romantiška, kokia vaizduojama filmuose. Žiūrint filmus apie Džeimsą Bondą, galime matyti ir nemažai dalykų, kuriuose romantikos mažai – nubrozdinimus, lūžius. Žvalgyba nėra pats maloniausias darbas, bet niekas niekada to nepasakos. Galiu tik praskleisti užuolaidą pasakodamas, kad tai yra darbas, kuris reikalauja daug bemiegių naktų, kainuoja santykių šeimoje kokybę. Žvalgybos pareigūnai mato daug purvo, negerų dalykų, o su tuo sunku taikytis psichologiškai. Žvalgyba ir kontržvalgyba – tai nuolatinis darbas pirmose fronto linijose.

– Ar jūsų miego kokybė suprastėjo pradėjus dirbti VSD vadovu?

– Vienareikšmiškai, miego kokybė tapo daug prastesnė. Tai pabrėžia visi vadovai. Iššūkių čia yra tikrai daug. Be to, kad reikia vadovauti labai rimtai tarnybai su daugybe protingų žmonių, primti kasdienius iššūkius dėl išorės grėsmių, vis dar turime kovoti su tam tikru nepasitikėjimu iš išorės.

– Apie VSD ir žvalgybą sukurta nemažai mitų. Koks jums pats keisčiausias?

– Keisčiausias mitas, kad VSD seka visus – kad ir kas nutiktų, visur turi kyšoti žvalgybos ausys. Tai bloga interpretacija. Man, asmeniškai, tai nėra malonu.

– Kas skatina tokių mitų gimimą?

– Viena iš skatinančių priežasčių yra tai, kad žmonės yra linkę demonizuoti slaptus dalykus. Galima prikurti įvairiausių teorijų, nes tarnybos niekada to negalės paneigti. Kodėl? Tiesiog ne-

galime kalbėti ir paneigti.

– Vis tik, kokias grėsmes visuomenė turėtų suvokti ir nuo ko saugotis labiausiai?

– Rusijos valdžios revanšizmo ir kėslų sugriauti vakarietišką pasaulį, ką akivaizdžiai ir matome. Būtina atkreipti dėmesį ir į kitas valstybes, kurios nėra labai draugiškos vakarietiškai kultūrai. Turime gebėti išsaugoti demokratinio valdymo, pagarbos žmogui ir žmogaus teisėms principą.

Reikia pabrėžti grėsmes, kurios kyla kibernetinėje erdvėje.



Matau, kur link juda pasaulis ir kokie iššūkiai laukia ateityje. Kibernetinis šnipinėjimas kainuoja palyginti nedaug, o paradimai ir gaunami rezultatai kitai pusei – milžiniški.



Kibernetinio progreso sustabdyti negalime. Tačiau šiuolaikiniame pasaulyje nuolat vykstant dideliame progresui, žvalgyba turi nuolat vytis ir transformuotis, kad po penkerių metų nebūtume atsilikę. Turi egzistuoti ir atitinkamas valstybinis požiūris: valstybė turi skirti atitinkamas lėšas, kad žvalgyba žengtų koją kujan su pasauliniu progresu. Patikėkite, tai kainuos daug pigiau nei vėliau kainuotų kovojant su pasekmėmis, kurios atsirastų dėl silpnos žvalgybos klaidų.

– Kokie žmonės turi dirbti šioje tarnyboje? Su kuo jūs eitumėte į žvalgybą?

– Atsakymas – standartinis: eičiau su žmonėmis, kuriais galiu pasitikėti, kurie pilietiškai ir mylintys tėvynę, atsidavę darbui, turintys vidinės ir išorinės stiprybės.



Yra daug kitų savybių, kurios priskiriamos žvalgams: įžvalgumas, išmintis, protas, mąstymo greitis. Mano įsitikinimu, žvalgas turi būti unikalus žmogus.



Jei žiūrite filmus apie žvalgybą, galite rasti ne-



mažai teisybės apie žvalgų gyvenimą ir patyrimus.

Esminis dalykas – būti pasiruošus mirti už savo šalį ir iššūkiams, kurie gali būti nelabai malonūs.

– Koks jausmas, kokios emocijos apima suokus, kad vadovaujate žvalgybai tokiu įdomiu momentu veiklos šimtmečių sandūroje?

– Manau, mano kartai pasisekė, gyvename ypatingame laikotarpyje. Esame SSRS griuvimo liudininkai, turime šansą kurti modernią Lietuvos valstybę. Taip pat galime įsivertinti visą žvalgybos, VSD nueitą kelią, permąstyti, kas buvo nuveikta ir išmokti tam tikras pamokas, kad nekartotume klaidų kitame šimtmetyje.

– Ko visiems palinkėtumėt Lietuvos žvalgybos šimtmečio proga?

– Norėčiau visus Lietuvos žmones pasveikinti su Lietuvos valstybės šimtmečiu: su didžiausiu palinkėjimu nepamiršti, kad esame lietuviai, demokratinė Vakarų pasaulio dalis, nepaisant kuriamo burbulo, jog vis dar esame nevisaverčiai. Tikrai nesiskiriame nuo kitų valstybių, tad visiems linkiu daugiau optimizmo, daugiau meilės tėvynei ir noro ją išsaugoti. O VSD valstybės gynyboje visada stovės kartu.

Skatinu nepamiršti mūsų VSD įkurtos Pasitikėjimo linijos – visiems kartu saugoti ir ginti valstybę.

Sveikinu ir visą žvalgybos bendruomenę – visus buvusius ir esamus žvalgus. Dėkoju už tarnybą ir paramą kiekvieną dieną. Lietuvos žvalgybai palinkėčiau sulaukti ne vieno šimtmečio.